

Abraham à Santa Clara a világhírű kapucinus atya prédikációja a magyarokról

Ausztria egy kis városának régi könyvtárában böngészve, kezembe akadt egy ódon könyv. A címe:

„Auf, auf ihr Christen!

Das ist

Eine bewegliche Auffnischung
der Christlichen Waffen wider
den Türkischen Blut-Egel;

Zusammengetragen durch

P. Fr. Abraham à S. Clara

Augustiner Baarfüsser, etc.

Wien in Oesterreich 1683.“

A munka harcias röpirat, célja felrznai aléltságukból Európa fejedelmeit és népeit s megérteni velük, hogy a kereszténység legnagyobb ellensége a török. Ennek Európából való kiverése tehát minden keresztény embernek legfontosabb és legsürgősebb feladata. *Abraham à Sancta Clara* a XVII. század ismert szónoka volt, akinek alakjáról mintázta Schiller „Walenstein táborá“-nak kapucinus barátját. Mint a bécsi Augusztinus rendház priorja, majd mint grazi hitszónok, szóban és írásban ostorozta korának hanyatló erkölceit. Szónoklatai, melyekben az akkori világ hatalmasait sem kiméli, híressé váltak Ausztria határára is. Különös zamatot adott beszédének és írásának az a szenvedélyesen lüktető hang, amely tele van sokszor vaskos humoru, de találó szójátékokkal s a hallgatóságot magával ragadó eredeti fordulatokkal.

A törököknek fanatikus gyűlölője volt s az itt említett munkájában nagy hévvel magyarázza, hogy miért kell a kereszténységnek tartani a félhold uralmától, amely, ha győz, végromlással is fenyeget. Felsorolja a kereszténység és a törökök több évszázadok óta dúló harcainak főbb eseményeit s ezzel kapcsolatban — ami természetes — sűrűn találunk munkájában magyar vonatkozásokat. Megemlékszik Eger, Drégely, Szolnok stb. ostromáról, felsorolja a törökök ellen küzdő híres magyar vezéreket és hősokeket, gyakran emlegeti Mátyás királyt, főleg azonban dicséretét zengi „Johann de Huniades“-nek, akiről mindig így beszél: „Der tapfere Hungarische christliche Ritter.“

Munkájának azonban különösen *egy fejezete ragadja meg figyelmünket. A magya-*

rokhoz szöll... Fejtegetéseiben olyan kitünő képét adja hazánk akkori helyzetének, — amely, sajnos, oly sokban hasonlít a maihoz, — hogy ez a leírás nemcsak mint korkép érdekes, de megmutatja azt is, hogy Magyarországnak, mint a kereszténység védbástyájának, milyen fontos szerepe volt Közép-Európában.

Abraham à Sancta Clara ebben a fejezetben a következőket mondja:

„A török különben nem törődik sokat a kereszt jelével, de azért a hirneves magyar királyságot, amelynek címerében pedig ketős keresztet látunk, már majdnem teljesen elfoglalta. Azon a magyar koronán, amelyet isteni rendeltetés folytán Szent István király kapott, kilenc értékes lánc csüng. Ennek jelentősége az, hogy valamikor kilenc különféle tartomány tartozott a magyar királysághoz, még pedig: Dalmatia, Croatia, Slavonia, Bosnia, Servia, Halitia, Lodomeria, Cumania és Bulgaria.

Dalmáciában a török már minden velencei birtokot — kivéve a tenger partját — magához ragadott. Ebből már csak nagyon kevés tartozik Magyarországhoz.

Croatiában már mindenütt a török az ur, kivéve néhány Szávamenti helyiséget.

Slavoniában ma nincs más ur, miné a török.

Bosnia már teljesen török rabiga alatt görnyed.

Sesrviát a török ragadozó madár teljesen karmai között tartja.

Bulgariát, ezt a kitünő országot Bajazeth szultán 1394-ben meghódította, Halia és Lodomeria már régóta más, idegen uralom alatt vannak.

Cumania — amelyet tulajdonképpen Oláhországnak hívnak — a magyar királynak fizetelt adót, bár külön fejedelme volt. Mahomet 1415-ben nagy haderővel leigázta ezt az országot is, ott most kénye-kedve szerint garázdálkodik.

Magyarországhoz tartozott még egy gyönyörű tartomány — Erdély is. Ennek legszébb részét a török már megszállta s a többi részével is úgy bánik, ahogy neki tetszik.

Az előtt mindezek a nemes országrészek a magyar királyság hűbéresei voltak. Ma azonban ennek a megnyomorított országnak

alig van annyi városa, mint amennyi tartománya azelőtt volt, mert a török nemcsak az ország közepén terpeszkedik, hanem már Budán túl is előnyomul az osztrák szomszédos határ felé.

A magyar királyság ma hasonlatos ahhoz a szegény nyomorulthoz, aki Jeruzsálemből Jerichoba utazván, rablók kezére jutott, akik őt kirabolták és félholtra verték. Sámson rókái csunyán elpusztították a Philiszteusok földjeit. De még csunyább pusztulást látunk ebben a szegény országban. A földnek számos jótéteményei között — amelyekkel ezt a Gondviselés megakadályozta — sok helyen találunk (Zólyom, Léva és Szepességben) különféle savanyu vizeket. De ha valaki ma keresztül utazik az országon, alig talál olyan helyet, ahol ne fakadna ilyen savanyu forrás, vagyis ahol ne látna szomorú arcokat és ne látna mást, mint az eddigi jólétnek teljes hiányát.

Ebben a termékeny országban azelőtt annyi sok vadat találtunk, hogy innen szállították a legjobb vadpecsenyét az osztrákok részére; ma minden kipusztult.

Ennek a királyságnak földje tele van mindenféle értékes érccel, most azonban nem találsz mást benne, mint vasat, azaz Mars véres kardját. Ebben a királyságban sok drágakő terem, subintok, gyémántok stb. Most azonban csak a legveszedelmesebbet találod ott a türököt (értsd = törököt). Oh, te szomorú királyság! Már alig süt rád a boldogság napja, feletted csupán az ottomán félhold sugara pislog. Oh, te nyomorult ország! Azelőtt jólét lakozott benned, most már majdnem teljesen a török igát nyögöd. Sőt az a kis területed, amely még nincs a törökök kezén, nemsokára szintén el fog veszni. Hát annyira utálsz az osztrákok manáját, hogy inkább török foghagymával akarsz élni? Hát elveszítetted szemed világát, mint Tóbiás s nem látod azokat a mélységeket, amelyekbe saját pártoskodásod és belviszályod döntött? Ha nem ügyelsz jobbon üdvösségedre, akkor egyszer majd azt mondják rólad, amit a szép Jezabel-ről mondtak, akit a kutyák széjjeltéptek, nem hagyván meg belőle mást, mint elsenyvedt lábszárait. Haecce est illa Jezabel? Hát ez az a szép Jezabel? Ha tégedet egyszer a török kutyák vérszomjas fogai teljesen széjjeltéptek, akkor sirva mondhatjuk: Haecce est illa Hungaria? Hát ez az a valamikor oly gyönyörű Magyarhon? Néhány száz évvel azelőtt a szép Rachel-hez hasonlítottál, most azonban inkább hasonlitasz a könnyesszemű Liá-hoz. Éppen úgy, mint régen Nabuchodonosor király vadállattá változott, úgy fog vadonná változni ez a gyönyörű királyság. De valld be, hogy ezt a nyomoruságot te magad szerezted. Ebbe a tövisbe önszántadból magad léptél bele, ezeket a sebeket magad ejtetted, ezt a tüzet magad gyújtottad... A te belső viszálykodásod, káros vallási villongásaid, *felkent királyod ellen irányuló gyakori lázongásaid* okozták ezt, hogy Sarah-ból Agar-rá, urnőből szolgálóvá lettél.

Fel, fel ti keresztények, legelsősorban pedig ti vitéz magyarok, tartsatok ki az osztrák jogar uralma alatt, gondoljatok vissza őseiteknek megszámlálhatatlan hűséges vitéz cselekedetére, egyesüljeteK nevetek hallhatatlan dicsőségére, ne hagyjátok cserben templomaitokat, amelyeket Jézus Krisztus drága véren épített. Ragadjátok meg keresztény fegyvereiteket és bátorságotok, vitézségetek teljes latbavetésével védelmezzétek gyönyörű hazátokat. Ne hagyjátok tovább hazátokba benyomulni a török kényurt, mert hiszen ő csak a zavarosban akar halászni.

Talpra keresztények, ne engedjétek, hogy a török hatalom még nagyobbra nőjjön!

Hallgassuk meg, mit mond magyar kortársunk, Zrinyi Miklós, a költő „Török afium”-ában:

„Magyarok, tinéktek szóllok! Ez a rettenetes sárkány, a török Váradot, Jenőt tőlünk elvette, sok ezer lelket rabságba vitt; sokat a kardnak élivel emésztett meg; Erdélyt, koronánknak legszebbik boglárát felprédálta, zavarta, fejedelmünket eltapodta, gázolja nemzetünket s országunkat, mint egy erdei kan a szépen plántált szőlőt. KérdezkedjeteK egymástól, kit illet ez a veszély, kit fenyeget ez aháboru?

Szegény magyar nemzet! Annyira jutottál-é igyed, hogy neki ne is kiáltson fel utolsó veszedelmedben? Hogy senkinek szive ne keseredjék meg romlásodon? Hogy senki utolsó, haláloddal való küzködésedben egy biztató szót ne mondjon? Egyedül légyek-e én örállód, ki megjelentsem veszedelmedet? Nehéz ugyan a hivatal nékem: de ha az Isten s hazámhoz való szeretet reám tötte: Imé kiáltok, hallj meg engem élő magyar: Ihol a veszedelem! Ihon az emésztő tűz!”

Meglepő a hasonlatosság a XVII. század e kiváló két elméjének megállapításaiban. Péter Abraham Magyarország sorsában az egyetemes kereszténységet, Zrinyi Miklós hazáját félti, de mindkettő egy célért száll sikra, a törököknek Magyarországról való kiűzetéséért.

Végre sikerült felrázni Közép-Európát, mert hiszen három év múlva Abraham a Sancta Clara röpiratának megjelenése után, 1686-ban Budavár visszafoglalásával megkezdődött az oszmán félhold hanyatlása.

Markó Árpád